

**“ONA TILI O’QITISH METODIKASI FANINING PSIXOLOGIYA VA PEDAGOGIKA
FANLARIGA BO’LIQLIGI”**

*Urganch Davlat Universiteti Pedagogika fakulteti
Boshlang’ich ta’lim yo’nalishi 3-bosqich
Talabasi*

Matyoqubova Zuhra Urinbayevna

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy maqolada onatili o’qitish metodikasi fanining boshqa fanlar bilan yani pedagogika, psixologiya fanlari bilan aloqadorligi va bolalarga psixologik o’yinlar va treninglardan foydalangan holda dars jarayonini samarali tashkil qilish haqida so’z boradi.*

Kalit so’zlar: *psixologik trening, kommunikativlik, tafakkur shakllanishi, tilning ijtimoiy mohiyati, dunyoqarashning shakllanishi, tilning lug’ati, pedagogika.*

Аннотация: *В данной научной статье говорится о связи методики обучения родному языку с другими дисциплинами, то есть с педагогикой, психологией, об эффективной организации учебного процесса с использованием психологических игр и тренингов для детей.*

Ключевые слова: *психологическая подготовка, коммуникативность, формирование мышления, социальная сущность языка, формирование мировоззрения, словарный запас языка, педагогика*

Abstract: *This scientific article talks about the relationship of the method of teaching native language with other disciplines, that is, with pedagogy, psychology, and the effective organization of the teaching process using psychological games and training for children.*

Key words: *psychological training, communicativeness, formation of thinking, social essence of language, formation of worldview, vocabulary of language, pedagogy.*

Ona tili o’qitish metodikasi psixologiya va pedagogika ma’lumotlariga ham tayanadi. Metodikaning masalalarini hal etishda pedagogik ilmlar ham yordam beradi. Shuning uchun ham psixologiya va pedagogika fanlari ham metodikaning metodologik asosi hisoblanadi. Pedagogik psixologiya kishiga ta’lim va tarbiya berishning psixologik qonuniyatlarini o’rganishni o’z predmeti deb biladi. U o’quvchilarda tafakkurning shakllanishini tadqiq qiladi, aqliy faoliyat usullari va ko’nikmalarini o’zlashtirish jarayonini boshqarish masalalarini o’rganadi. Metodika psixologiya fani ma’lumotlariga tayanib o’qitishda o’quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olib yondashish imkoniyatiga ega bo’ladi. Ona tili o’qitish metodikasi psixolingvistika fani bilan ham uzviy bog’liqdir. Psixolingvistika metodikaga nutq haqida - fikrni bayon qilish turlarini belgilovchi omillar, “nutqni qabul qilish signallari” apparati, individual munosabatga va ommaviy aloqaga nutqiy ta’sirning foydasi haqida ma’lumot beradi. Ona tili metodikasi umumiy

pedagogika bilan ham o'zaro bog'lanadi. Maktab ta'limidagi har bir o'quv predmeti, shu jumladan ona tili ham, faqat bilim berish, ko'nikma va malaka hosil qilish bilangina cheklanmay, bolaning ongini oshirishi va tarbiyalashi ham zarur. Haqiqatdan ham, ona tili o'qitish jarayonida bolalarning dunyoqarashi shakllanadi, bilish qobiliyatlari o'sadi, ular aqliy, axloqiy, estetik tomondan rivojlanadi, xarakterida ma'lum ijobiy xususiyatlar yuzaga keladi, mehnat qilishga o'rganadi va hok. Pedagogika fani bolalarni har tomonlama rivojlantirish va ularni tarbiyalash masalalarini ilmiy tomondan ishlab beradi. Ona tili o'qitish metodikasi pedagogika fani yangiliklariga, uning yuqorida qayd etilgan masalalarni ilmiy tomondan ishlab bergan ma'lumotlariga tayanadi. Ona tili metodikasini umumiy pedagogika bilan bog'lash ayniqsa boshlang'ich sinflarda muhimdir. Kichik yoshdagi o'quvchilarning jamoaviy va shaxsiy o'quv faoliyatida zarur bo'lgan ko'p odat va ko'nikmalari hali tarbiyalanmagan bo'ladi. Ona tili o'qitish metodikasi o'zbek tilining ma'lum qismini nazariy egallashni nazarda tutadi, shuning uchun ham fonetika va fonologiya, leksikologiya va frazeologiya, so'z yasalishi va etimologiya, grammatika - morfologiya va sintaksis, stilistika, shuningdek, orfoepiya, grafika, orfografiya kabi fanlar ona tili metodikasining muhim asosi hisoblanadi. Fonetika va fonologiya grafika bilan bog'liq holda savod o'rgatish metodikasini ishlashda, elementar o'qish ko'nikmasini shakllantirishda asos bo'lib xizmat qiladi. Fonetika va grafikaning fonetik tamoyil asosida yoziladigan imlo qoidalarini o'zlashtirishda ham ahamiyati katta. Husnixat metodikasi grafika nazariyasiga tayanadi. Leksikologiyani bilish maktabda lug'at ishi (ma'nodosh va zid ma'noli so'zlarga oid xilma-xil mashqlar o'tkazish, ko'p ma'noli so'zlar, ularning ma'no bo'yoqlari ustida ishlash) ni to'g'ri tashkil etish uchun juda muhimdir. So'zning tarkibi va so'z yasalishini o'rganishda metodikaga so'z yasalishi, etimologiya, grammatika asos vazifasini bajaradi. Morfologiya va sintaksis mavhum til hodisalarini shakllantirishni, til qurilishi haqida tushuncha hosil qilishni to'g'ri tashkil etishga, grammatik tushunchalardan to'g'ri yozuv masalalarini hal qilish uchun foydalanishga imkon beradi. Grammatikadan bilimi bo'lmagan o'quvchilarda imlo va punktuatsiyadan ko'nikma va malakalarni shakllantirish mumkin emas. O'qish metodikasi adabiyot nazariyasiga asoslanadi, chunki o'quvchilar badiiy asarni amaliy tarzda tahlil qiladilar, ularga adabiyotshunoslikdan nazariy ma'lumot berilmaydi, ammo metodika adabiy asarning yaratilish qonuniyatlarini, ularning o'quvchilarga ta'sirini, ayniqsa, adabiyotshunoslikka oid mavzulardan asarning g'oyaviy mazmuni, uning mavzusi va sujeti, kompozitsiyasi, janri, tasviriy vositalarini hisobga olishi zarur.

Ona tili o'qitish metodikasining tamoyillari. O'quvchilarga ona tilini o'rgatish, ularni tarbiyalash va har tomonlama rivojlantirish vazifasidan kelib chiqib, bilish nazariyasiga asoslanib, barcha yaqin, o'zaro bog'liq fanlar tavsiyalariga asoslanib, ona tili o'qitish metodikasi o'z tamoyillarini ishlab chiqadi. Bu tamoyillar umumdidaktik tamoyillardan o'zgacha bo'lib, o'qituvchi bilan o'quvchi o'rtasidagi o'quv mehnatining yo'nalishlarini belgilab beradi.

ONA TILI O'QITISH TAMOYILLARI QUYIDAGILAR:

1. Til materiyasiga, nutq organlarining o'sishiga, nutq malakalarining to'g'ri rivojlanishiga e'tibor berish tamoyili. Nutq, til qonuniyatlariga, oz bo'lsa-da, e'tibor bermaslik amaliy nutq faoliyatini egallashga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

2. Til ma'nolarini (leksik, grammatik, morfemik, sintaktik ma'nolarini) tushunish tamoyili. So'zni, morfemani, so'z birikmasini, gapni tushunish borliqdagi ma'lum voqea-hodisalar o'rtasilagi bog'lanishni aniqlash demakdir.

3. Tilga sezgirlikni o'stirish tamoyili. Til - juda murakkab hodisa, uning tuzilishini, izchil tizimini fahmlab olmay turib, sal bo'lsa-da, uning qonuniyatlarini, o'xshashliklarini o'zlashtirmay turib, uni yodda saqlab bo'lmaydi.

4. Nutqning ifodaliligiga baho berish tamoyili. Bu tamoyil til hodisalarini tushunmay turib savodli yozish, nutq madaniyati vositalarining xabar berish vazifasini tushunish bilan bir qatorda, uning ifodaliligini (uslubga oid) tushunishni, mazmuninigina emas, balki so'z va nutq oborotlarining, tilning boshqa badiiy-tasviriy vositalarining hissiy bo'yoqdorligini ham tushunishni ko'zda tutadi.

5. Og'zaki nutqni yozma nutqdan oldin o'zlashtirish tamoyili. Bu tamoyil ham kishi nutqining rivojlanishiga ta'sir etadi va til o'qitish metodikasini tuzishda xizmat qiladi.

Metodika tamoyillari, didaktika tamoyillari kabi, o'qituvchi bilan o'quvchining maqsadga muvofiq faoliyatini belgilashga, ularning birgalikdagi ishlarida qulay yo'nalishni tanlashga yordam beradi, metodikaning fan sifatida nazariy asoslash elementlaridan biri bo'lib xizmat qiladi. Ona tili o'qitish metodikasining tekshirish metodlari. Amaliy fanlar uchun amaliyot muhim rol o'ynaydi. Ona tili o'qitish metodikasi ham amaliy fanlar sirasiga kiradi. Har qanday amaliy xulosalar ishonarli bo'lishi, yuqori ilmiy darajada, ya'ni puxta va asosli bo'lishi lozim. Metodika tavsiyalarining ilmiy darajasi, nazariy tasdiqlanishi yuqori saviyada bo'lishi tekshirish metodlarining puxtaliliga ham bog'liq.

TEKSHIRISH METODLARI 2 XIL:

1. Nazariy tekshirish metodlari. U quyidagi hollarda tatbiq etiladi:

a) biror hodisaning metodik asosini, unga bog'liq boshqa fanlarni o'rganish, qo'yilgan gipotezani asoslash, izlanishning asosiy yo'nalishini belgilashda;

b) masala tarixi, chet el maktab tajribalari va mavzuga doir adabiyotlarni o'rganish, tajribani tahlil qilish, masalaning isbotlanmagan va hal qilinmagan o'rinlarini aniqlash, ilgari tajriba bilan hozirgi ahvolni taqqoslash, hozirgi kun talabi bilan baholashda;

2. Empirik metod (tajribaga asoslangan metod). Bu metod quyidagi maqsadlarda qo'llanadi:

a) bu metod o'qituvchilarning ish tajribasini o'rganish, yangiliklarini tanlash, umumlashtirish, baholash va ommalashtirish, o'qituvchi va o'quvchilar faoliyatining darajasini aniqlash;

b) o'quvchilarni o'qitish jarayonini maqsadga muvofiq kuzatish (dars, uning biror qismini, o'quvchilarning javobi, hikoyasini, yozma ishini tekshirish), o'qituvchi va o'quvchilarning faoliyatini so'rovnoma orqali tekshirish;

d) eksperiment (tajriba) m etodidan foydalanish. Hozirgi kunda keng tarqalgan bu usulda deduktiv yoʻldan boriladi, yaʼni gipoteza qoʻyiladi, mavzuga asosan eksperiment uchun material (oʻquv materiali) tayyorlanadi. Eksperiment bir necha marta takrorlanadi, bir necha sinf va bir necha guruhlarda oʻtkaziladi. Eksperimentda 2 ta sinf tanlanadi. Biri tajriba sinfi, ikkinchisi taqqoslash uchun tanlangan tekshiruv sinfi. Tajriba sinfida yangi m etod, yangi darslik, yangi ishlanmadan foydalanilsa, tekshiruv sinfida amaldagi m etod, darslik, ishlanmadan foydalaniladi. Ikkinchi marta sinflar almashtiriladi, bu chaprost deb nom lanadi. Har ikki holda ham natija yuqori boʻlsa, demak, ish usuli foydali sanaladi. Eksperimental tekshirish oʻz maqsadining kengligi bilan farqlanadi: ayrim metodik usullarni tekshirishda ommaviylik talab qilinmaydi, ammo yangi dastur, yangi darsliklarni tekshirishga butun tuman, viloyat jalb qilinadi. Eksperiment natijasini chiqarishda belgilangan baho meʼyoriga amal qilinadi. Bunday meʼyor aniq, barcha holatlar uchun ham bir xil boʻlishi lozim. Ona tili metodikasida yozma ishlarda yoʻl qoʻyilgan xatolar soni va xarakteri, maʼlum bir vaqtda oʻqilgan yoki yozilgan soʻzlar soni, ogʻzaki hikoya va yozma inshoning hajmi va izchilligi meʼyoridan foydalaniladi. Boshlangʻich sinflarda ona tili oʻqitish metodikasi oʻz predmeti va vazifalariga mos ravishda quyidagi tekshirish metodlaridan ham foydalanadi:

1. Ilgʻor oʻqituvchilar ish tajribasini umumlashtirish.
2. Boshlangʻich sinflarda ona tili oʻqitish metodikasi sohasidagi meros va yangiliklarni oʻrganish.
3. Taʼlim berishning u yoki bu usullari va vositalarining foydali ekanini tekshirish.
4. Ona tilidan oʻquvchilarning oʻqishlari, yozuvi, mustaqil va ijodiy ishlari ustidan kuzatish olib borish.
5. Oʻquvchilar ijodiy faoliyatining natijalarini ogʻzaki qayta hikoyalash, yozma ish kabi usullar yordamida tahlil qilish.

Yuqoridagi tekshirish metodlari ushbu fanning davr talabidan kelib chiqib rivojlanishida katta ahamiyat kasb etadi. Boshlangʻich sinflarda ona tili oʻqitish tarixidan. Oʻzbek xalqi juda qadim zamonlardayoq ilm-fanga katta eʼtibor bilan qaragan va uni rivojlantirishga harakat qilgan. Ibn Sino, Beruniy, al-Xorazmiy, Amir Temur, Ulugʻbek va boshqa koʻplab allomalar ilm-fanni dunyoga tanitganlar. Ilm-m aʼrifatga beqiyos hurmat bilan qaragan xalqimiz qanday qiyinchilik va toʻsiqlar boʻlm asin, oʻz farzandlarining savodli boʻlishini orzu qilganlar, ularni yoshligidanoq maktabga oʻqishga berganlar. Maktabdordomlalar oʻz usullari va tajribalariga asoslanib bolalarga saboq berganlar. Demak, Oʻzbekistonda oʻqitishning oʻziga xos usullari mavjud boʻlgan va ular rivojlanib borgan. Bu jarayon silliq kechmagan, baʼzi xato va kamchiliklarga ham yoʻl qoʻyilgan. Chunonchi, XX asrning 20-yillarida maktabni rivojlantirishda juda jiddiy xatolarga yoʻl qoʻyildi. Kompleks dasturlarda ona tilini oʻrganish tizimi buzildi: grammatik, orfografik koʻnikmalarga yetarli ahamiyat berilmadi. Savod oʻrgatishda yaxlit soʻz metodi tilning fonetik xususiyatlariga mos kelmadi, analitik-sintetik ishlar taʼminlanmadi, puxta, toʻgʻri yozuv masalalari uchun zamin yaratilmadi. Keyinchalik 1931-yil 5-sentyabrda qabul qilingan “Boshlangʻich va oʻrta maktab

haqida”gi, 1932 - yil 25-avgust qabul qilingan «Boshlang’ich va o’rta maktab o’quv dasturlari rejimi haqida»gi qarorlar yuqoridagi kabi yo’l qo’yilgan xato va kamchiliklarni bartaraf qilishda va o’quv mashg’ulotlari tizimini ishlab chiqishda maktabga va o’qituvchilarga yordam berdi. O’tgan asrning 50-70-yillari mobaynida boshlang’ich sinflarda ona tili o’qitish metodikasi sohasida anchagina qo’llanmalar yaratildi. Bu yillarda ona tili o’qitish metodikasi fan sifatida rivojlana boshladi, umumiy pedagogik, didaktik va psixologik xarakterdagi ilmiy tekshirishlarning natijalari ona tili o’qitish metodikasini takomillashtirish va yangi metodika yaratishga imkon berdi. 1955 - yildan boshlab pedagogika institutlari qoshida boshlang’ich ta’lim o’qituvchilari tayyorlaydigan fakul’tetlar ochila boshlandi. Mustaqillikning dastlabki yillaridanoq ona tili o’qitishga katta ahamiyat berila boshlandi. Bunda 1989 - yil 21- oktyabrda «O’zbek tiliga Davlat tili maqomini berish haqida”gi qaror alohida o’rin tutadi. Ta’lim sohasidagi bu o’zgarishlar ona tili o’qitish metodikasida ham bir qator imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. Bu yangiliklardan ko’plari maktablarda amaliyotga tatbiq qilinmoqda, ba’zilar hozircha sinovdan o’tkazilmoqda. Sinov davrida, birinchidan, o’quvchiga, uning darsdagi va darsdan tashqari vaqtdagi o’quv mehnatiga, u duch kelayotgan qiyinchiliklarga, ko’nikma va malakalarini va rivojlanish qonuniyatlarini o’rganish metodikasiga ko’proq ahamiyat berilmoqda. Ikkinchidan, ta’lim jarayonida bolaning fikrlash qobiliyatini o’stirish, mustaqilligini va o’quv ishlari jarayonidagi aqliy faolligini oshirish vazifalari hal qilinmoqda. Uchinchidan, mavjud ta’lim tizimidagi tekshirishlar bilan bir qatorda o’qitishning istiqboli haqidagi vazifalarni hal qilish maqsadida ham tekshirishlar olib borilmoqda. Shunday qilib, fan sifatida ona tili o’qitish metodikasining o’z predmeti, vazifasi, nazariy va ilmiy sohasi bo’lib, bir qator fanlar o’rtasida uning ma’lum o’rni bor. Bu fan ham boshqa fanlar kabi rivojlanib, taraqqiy etib bormoqda. Mamlakatimiz mustaqillikka erishgach, ta’lim sohasida ham katta islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, „Ta’lim to’g’risida”gi Qonun „Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” qabul qilindi, „Davlat tili to’g’risida”gi qonun qaytadan ko’rib chiqildi, Davlat ta’lim standartlari ishlab chiqildi, ona tili dasturlari va darsliklari yangilandi.

O’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 13-maydagi „O’zbekiston Respublikasida umumiy o’rta ta’limni tashkil etish to’g’risida”gi 203-sonli qarorida umumiy o’rta ta’lim ikki bosqichdan iborat qilib belgilandi:

1. Boshlang’ich ta’lim.
2. Umumiy o’rta ta’lim

Respublikamizda umumiy o’rta ta’limning standard yaratildi. Unda boshlang’ich bosqich va umumiy o’rta ta’lim nihoyasida o’quvchilar egallashi lozim bo’lgan bilim, ko’nikma va malakalarning minimal darajasi belgilab berildi. Jumladan, 1—4-sinflarda o’quvchilar ona tili va o’qish predmetlaridan o’qish texnikasi, ma’lum bilim va o’zgaralar fikrini anglash malakasi, fikrni yozma shaklda bayon etish malakasi bo’yicha bilim, ko’nikma va malakalarning minimal darajasi belgilab berildi. Bu o’rinda ona tiliga katta vazifa yuklatildi: ona tili ta’limiga o’quv fani sifatidagina emas, balki butun ta’lim tizimini uyushtiruvchi ta’lim jarayoni sifatida qaraldi. Ona tili bo’yicha minimal talablar uch

parametrli standart o'Ichovi orqali aks ettirildi: o'qish texnikasi, o'zgaralar fikrini va matn m azm unini anglash, fikrni yozma shaklda bayon etish malakasi. Bu talablarni amalda bajarish ta'lim jarayoniga yangicha o'qitish texnologiyalarini tatbiq etishni taqozo qiladi. Hozirda o'quvchilarga bilim berish, bilimlarni oshirishda mustaqil ishlarni uyushtirish, bilimlarni hisobga olish kabi metodik tavsiyalar tizimi ishlab chiqilm oqda, texnik vositalardan unumli foydalanish, grammatik ta'limiy o'yinlarni joriy etish keng tus olmoqda, ta'lim jarayonida test topshiriqlaridan, turli boshqotirma va jadvallardan keng foydalangan holda mashg'ulotlar uyushtirilm oqda. Yuqoridagilardan ko'rinib turibdiki, ona tili o'quv fani sifatida shakllanib, rivojlanish ning murakkab yo'lini bosib o'tmoqda. Ona tili — boshlang'ich sinflarda o'quv predmeti sifatida. Til fikrni shakllantirish va bayon qilish, taassurot, his-kechinmalarni ifodalashda muhim o'rin tutadi. Til jamiyat a'zolarining bir-biri bilan o'zaro aloqasi uchun xizmat qiladigan vositadir. Bu vosita qanchalik takomillashsa, fikr shunchalik aniq, ta'sirchan ifodalanadi. Demak, kishilarning o'zaro munosabati, his-tuyg'ulari, kechinma va holatlari til vositasida aniqlashadi. Maktabda ona tilini chuqur o'rganish zarurati tilning bajaradigan asosiy vazifalaridan kelib chiqadi. K.D. Ushinskiy boshlang'ich maktab o'quv predmetlari tizimida ona tiliga katta ahamiyat berib, uni markaziy va yetakchi predmet hisoblagan. „Ajoyib o'qituvchi bo'lgan ona tili bolaga ko'p narsani o'rgatadi... Bola ikki-uch yil ichida shuncha ko'p narsa o'rganadiki, ko'p narsa bilib oladiki, 20 yil qunt bilan metodik jihatdan juda to'g'ri o'qiganda ham uning yarmicha o'rgana olmaydi. Ona tilining ulug' pedagogligi ham ana shundadir" , — deydi u. Shuning uchun ham boshlang'ich sinflarda ona tilini o'rganishga katta ahamiyat beriladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari ona tili darolarida ongli o'qish va savodli yozishga o'rganadilar, og'zaki va yozma nutqning qonun-qoidalarini egallaydilar. Ona tili sohasidagi ko'nikma a-malakalar (nutq, o'qish va yozishga oid malakalar) o'quvchilarning o'quv m ehnatining zaruriy sharti va vositasidir. O'quvchi o'qish ko'nikmalarini egallash bilan bir qatorda, birinchi navbatda, o'zining ona tilini o'rganishi zarur, chunki ona tili bilimdonlikning, aql-idrokning kalitidir. Ona tili boshqa fanlarni o'qitish vositasi hamdir: jamiyat tarixi ham, tabiiy fanlar ham ona tili yordamida o'rganiladi. Demak, ona tili bolaning umumiy kamol topishida ham, bilim va mehnatga havasini uyg'otishda ham alohida o'rin tutadi. Til muhim tarbiya vositasidir. Badiiy adabiyotlarni, gazeta, jurnallarni o'qigan bola o'zida eng yaxshi xislatlarni tarbiyalab boradi, muomala madaniyatini egallaydi. Ona tili boshlang'ich sinflarda asosiy o'rinni egallar ekan, har bir o'quvchida ona tiliga qiziqish va muhabbatni tarbiyalab borish zarur. Boshlang'ich sinflarda ona tili mashg'ulotlari turi va mazmuni quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. O'qish, yozuv, grammatik materialni o'rganish, kuzatishlar hamda o'quvchilarning ijtimoiy faoliyatlari bilan bog'liq holda, ularning og'zaki va yozma nutqini o'stirish.
2. Birinchi sinfga kelgan bolalarga savod o'rgatish, ya'ni ularni elem entar o'qish va yozishga o'rgatish, bu ko'nikmalarni malakaga aylantirish.
3. Adabiy til me'yorlarini, ya'ni imloviy va tinish belgilariga rioya qilingan savodli yozuvni, to'g'ri talaffuzni o'rganish, nutq va uslubiy elementlarni egallash.

4. Grammatika, fonetika, leksikologiyadan nazariy materiallarni o'rganish, tildan ilmiy tushunchalarini shakllantirish.

5. O'quvchilarni o'qish va grammatika darslari orqali badiiy, ilmiy ommabop va boshqa adabiyotlar namunasi bilan tanishtirish, ularda badiiy asarni idrok etish ko'nikmasini hosil qilish. Bu vazifalarning hammasini boshlang'ich sinflarda ona tili predmeti hal etadi va ular ona tili dasturida aks etadi. Dastur davlat hujjati bo'lib, unda o'quv predmetining mazmuni va hajmi, shuningdek, shu predmetdan bilim, ko'nikma va malakalar darajasiga qo'yilgan asosiy talablar belgilangan bo'ladi. O'qituvchi va o'quvchilar dastur talablari asosida ish olib boradilar.

Boshlang'ich sinflarnig ona tili dasturi ikki qismdan iborat:

1. Tushuntirish xati.
2. Asosiy qism.

Tushuntirish xatida ona tili predmetining tutgan o'rni, uning vazifalari ko'rsatilib, metodik yo'l-yo'riqlar beriladi. Dasturning asosiy qismi quyidagi bo'limlardan tashkil topgan:

1. Savod o'rgarish va nutq o'stirish.
2. Sinfda, sinfdan tashqari o'qish va nutq o'stirish.
3. Fonetika, grammatika, imlo va nutq o'stirish.

Ularda o'quvchilar o'zlashtirishi lozim bo'lgan bilimlar mazmuni va ularning bilim, ko'nikmalariga qo'yilgan talablar ko'rsatiladi: Har bir bo'lim bir necha qismlardan iborat. Masalan, „Sinfda, sinfdan tashqari o'qish va nutq o'stirish" bo'limi „Sinfda o'qish", „Sinfdan tashqari o'qish", „O'qish mavzulari". „O'qish ko'nikmalari". „Matn ustida ishlash" kabi qismlarni o'z ichiga oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Pedagogika // M.X.Toxtaxodjaeva umumiy tahriri ostida. – T.: Faylasuflar Milliy jamiyati, 2010. – B. 252-257;
2. Ibragimov X., Abdullaeva SH. Pedagogika nazariyasi. – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2008. – B.153-155;
3. Inomova M. Oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlar. – T.: Fan, 1995;
4. Hasanboev J., Turopova M., Hasanboeva O. Ma'naviy-axloqiy tarbiya asoslari. – T.: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 2002;
5. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yohud axloq. – Toshkent, O'qituvchi, 1992.
6. Pedagogika. Munavvarov A.g'.ning umumiy tahriri ostida. – Toshkent, O'qituvchi, 1996.